

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A1 DERSİ UZUN TEZİ

“DELİ OLMAK YA DA OLMAMAK”

Kılavuz Öğretmen: Işıl ÇIRAKOĞLU

Öğrenci Adı: Elif

Soyadı: Akçin

Numarası: D1129-0064

Sözcük Sayısı: 3400

Araştırma Konusu: Hakan Günday'ın “DAHA” adlı yapıtında delilik kavramının, şiddet ölüm ve sevgi izlekleri bağlamında incelenmesi.

ÖZ

Türkçe A1 dersi uzun tezi kapsamında hazırlanan bu tezde, Hakan Günday'ın "DAHA" adlı yapıtındaki delilik kavramının şiddet, ölüm ve sevgi izlekleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, yapıt incelenmiş ve yapıtta deliliğin ele alınış biçimi ve odak figürü deliliğe götüren sebepler incelenmiştir. Yapıtta odak figürü deliliğe iten ana sebepler, bir insanın kaldırabileceğinden çok şiddet ve ölüm görmesi ve çevresinden sevgi görmemesi olarak belirlenmiştir. Olaylar ve karakterler bu üç ana başlık altında incelenmiş ve figürün deliliği bir kaçış yolu olarak görmesinin sebepleri ayrıntılandırılmıştır. Yapıtı incelerken ayrıntılı inceleme yöntemi kullanılmıştır. Tez kapsamında yapılan incelemeler alıntılarla desteklenmiştir. Bu süreçte delilik kavramının toplumdaki yeri ve kavramın kültürel tanımı sorgulanmıştır. Bu sayede, yapıtın kavramı ele alış biçimi irdelenmiş ve anlatım tekniğiyle desteklenmiştir. Yapıtta delilik kavramının, olumlu bir bakış açısıyla ele alındığı ve hayatta kalım için bir dayanak noktası olarak olarak sunulduğu sonucuna varılmıştır.

Kelime Sayısı: 140

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	4
II. Romanda Şiddet İzleğinin İncelenmesi.....	6
III. Romanda Ölüm İzleğinin İncelenmesi	
III.I. Ölüme Bakış Açısı.....	8
III.I.II. Romandaki Ölümler ve Etkileri	10
IV. Romanda Sevgi İzleğinin İncelenmesi.....	11
V. SONUÇ.....	16
KAYNAKÇA.....	18

I.GİRİŞ

“Delilik nedir?” sorusu sorulduğunda, cevabının kişiden kişiye değişeceği tahmin edilebilir. Bunun sebebi delilik kavramının tıbbi bir terimden ağırlıklı olarak kültürel bir çağrışımı olmasıdır. Birçok insan cesur bir hareket ya da davranışı delilik olarak kabul eder. Bunun yanı sıra, dahi olduğu bilinen Einstein ve dünyanın yuvarlak olduğunu söyleyen Galilei de delilikle suçlanmıştır. Bunun altında yatan ana sebep, insanların kişisel değer yargıları, inançları ve mantıklarıyla uyuşmayan her etkeni anormal, delilik olarak yorumlamasıdır. Delilik bilimsel açıdan, akıl ve ruh sağlığının yerinde olmaması olarak tanımlansa da, Foucault “Deliliğin Tarihi” adlı eserinde akıl dışı olarak nitelendirilen farklılıkların (bu deliliğin yanı sıra eşcinselliği de kapsamaktadır), toplum algısının dışında olduğu ve iktidar tarafından şekillendirilmesi mümkün olmadığı için toplumdan ötekileştirildiğini savunmuştur.

Toplum içerisinde genel değer yargılarından, inançlardan ve genel mantıktan aykırı davranışlarda bulunan bireyler deli kabul edilir. Bu farklı davranışlara sebep olan birçok etken vardır. Delilik, kişilik bozukluğundan kaynaklanabileceği gibi, kişinin yaşadığı travmatik olaylar da sebep gösterilebilir. Bunun yanı sıra bir takım deneyimlere ve bilgilere sahip olmak kişiyi farklı davranışlarda bulunmaya itebilir. Dahi insanların, ‘delice’ davranışlara daha yatkın olduğu bilinmektedir. Bu duruma neden olan, bireyin düşünme yetisinin ve kapasitesinin, algı ve inançları üzerindeki etkisidir.

Hakan Günday’ın “DAHA” adlı romanında da delilik ve deliliğe sebep olan unsurlar ön plana çıkmaktadır. Romanda, ana karakter olan Gaza’nın delilik olarak nitelendirilebilecek davranışlarda bulunmasının nedenleri işlenmiştir. Odak figür, yukarıda belirtilen sebeplerden; kişilik bozuklukları, travmalara maruz kalma, değişik deneyim ve bilgilere sahip olma ve zeki olma özelliklerine sahiptir. Yapıtta, babasının bir katil olduğunu öğrenmesiyle başlayan ve Afganistan’da bir çocuk tarafından vurulması ile sona eren olay örgüsü, akıl sağlığı yerinde olan bir insanın dayanamayacağı olaylar dizisi, Gaza’nın gözünden anlatılmıştır. Birçok travmatik durumla yüzleşen

Gaza'nın hayatta kalma ve dayanma mücadelesi sonucunda, delilik bir kaçış noktası olarak ortaya çıkmaktadır.

Delilik kavramı yapıtta, anlaşılabilir şekilde işlenmiştir. "Delilik" olarak nitelendirilen davranışlar makul sebepleri ile bir arada verilmiştir. Yapıtın odak figürün, deliren karakterin ağzından yazılmış olması, empati kurulabilirliğini arttırmıştır. Olay örgüsünün, karakterin çocukluğuyla başlaması, delirmesine giden yoldaki adımları ve yaşadığı deneyimleri gözler önüne serdiğinden, toplumun yargılarına uymayan hareketleri mantık dışı görünmemektedir. Bunun yanı sıra odak figürün dikkat çekici düzeyde zeki olması, deliliğini kabul edilebilir kılan özelliklerden biridir. Tüm bunlar bir araya geldiğinde, delilik kavramının yapıtta olumsuz bir biçimde yansımamasının, akla uygun biçimde verilmesinden ve sebeplendirilmesinden kaynaklandığı görülür. Bu sebepler yapıtta, temel olarak odak figürün akıl sağlığı yerinde olan bir insanın dayanamayacağı kadar şiddet ve ölüm görmesi ve özellikle büyürken sevgi görmemesi ve reddedilmesi olarak verilmiştir. Bu ana sebepler bağlamında yapıttaki belirli olay ve figürler şiddet, ölüm ve sevgi izlekleri altında incelenmiş ve bu tezin araştırma konusunu ortaya çıkarmıştır. Bu uzun tezde Hakan Günday'ın "DAHA" adlı yapıttaki delilik kavramı, şiddet, ölüm ve sevgi izlekleri bağlamında incelenecektir.

II. ROMANDA ŞİDDET İZLEĞİNİN İNCELENMESİ

Hakan Günday'ın "DAHA" adlı romanında şiddet temel izleklerden biridir. Gaza adlı odak figür bir şiddet kasırgasının ortasında yaşayan bir karakterdir. Gaza, insan kaçakçılığı yapan babasının mesleği yüzünden, henüz bir çocuk iken şiddet ile tanışmıştır. Romanın arka kapağındaki şu sözler, bu durumun Gaza'yı nasıl etkilediğini açıklayacak örneklerdendir; *"Adı Gaza. Babası bir insan kaçakçısı, Gaza da onun çırağı. Henüz 9 yaşında. Yani hayata ve insana dair öğrenmemesi gereken ne varsa, hepsini öğrenecek yaşta."* Kişiliği henüz oluşmamış ve tüm dış etkenlerin şekillendirmesine karşı savunmasız olan Gaza, şiddetle yoğurulmuş ve şekillendirilmiştir. On dört yaşına geldiğinde, kendini korkunç bir yaratık olarak tanımlamıştır. *"Babam, Aruz, Dordor ve Harmin'in bir toplamı olmuştum. Hatta toplamlarını da geçmiştım. Ne de olsa hala bir çocuktım. Bu yüzden de başkalarının acısı benim için sadece bir oyundu ve yaşadıklarımın hiçbiri gerçek gibi görünmüyordu."* (71)

İnsan kaçakçılığı yapan bu insanlar için, 'insanın' bir değeri yoktur. *"İnsanın kullandığı ilk alet başka bir insandır."* (26) Taşındıkları tüm kaçaklar ödedikleri para değerindedir.

Romandaki "mal" leiternotive'i, Gaza'nın gözünde bu insanların değerini ortaya koymaktadır: mal malın bölünmesi, malın eksilmesi ifadeleri insana verilen değerin yansımasıdır. Çevresindeki insanlar (babası, Aruz, Dordor, Harmin) bunu öğrettiklerinden, küçük bir çocuğun farklı bir bakış açısına sahip olması beklenilmez insanların değeri bir mal kadar olduktan sonra ise, kaçakların maruz kaldığı şiddet kabul edilebilir bir olguya dönüşmüştür. Gaza'nın durumunda, henüz oyun ile gerçek arasındaki farkı ayırt etme yeteneği oluşmamış bir çocuk için, şiddet bir oyundur.

Romanda sayfa aralarında tekrarlanan, bir tokat, bir tekme gibi ifadeler Gaza'nın babasından devamlı olarak şiddet gördüğünün göstergesidir. *"Bir dilim ekmek... Bir tokat... Bir yumurta..."* (17) ifadesi, şiddetin odak figürün yaşamının bir parçası haline geldiğini göstermektedir. Tekrarlanan eylemler bir süre sonra sıradanlaşır. Gaza için şiddet günlük bir eyleme dönüşmüştür.

“Adem ve Havva dünyaya düştükten sonra yıllarca birbirlerini bulamadılar. Birbirlerini bulduktan sonra iki oğul dünyaya getirdiler. İlk oğul, Kabil bir çiftçi, ikinci oğul Habil ise bir çoban oldu. Bir gün, Kabil toprağının ürünlerinden, Habil ise sürüsündeki en besili hayvanlardan Tanrı’ya adak sundu. Tanrı Habil’in adağını kabul ederken, Kabil’in adağını reddetti. Bunun üzerine sinirlenen ve kıskanan Kabil, kardeşini öldürdü.”¹

Kutsal kitaplardan alınan bu hikaye, dünya üzerindeki ilk ölümü ve cinayeti anlatmaktadır. İlk insanların zamanında geçen bu hikaye şiddetin insanın doğasında olduğunun bir göstergesidir. Şiddet, gözü dönmüş bir insanın bulunacağı bir davranıştır. Kendini kaybetme durumu, kısa süreli bir deliliktir.

Kabil ile Habil’in hikayesinde olduğu gibi, insanın bu dürtüsünü harekete geçirmek için bir tetikleyici yeter iken, düzenli olarak şiddete maruz kalmak Gaza’yı silahın kendisi haline getirmiştir. Bunun yanı sıra, yaşadığı bazı travmatik olaylar, kişiliğinde ağır darbeler yol açmıştır.

Travmalardan ilki, dokuz yaşında iken babasının bir katil olduğunu öğrenmesidir. *“Babam bir katil olmasaydı, ben doğmayacaktım”* (15) Babası soğukkanlılıkla yaşlı bir adamı nasıl öldürdüğünü anlatmış ve Gaza’ya ilk hayat dersini vermiştir: Hayatta kal. Bu olay küçük çocukta, Gaza’da, iyileşmeyecek ilk yarayı açmıştır. Bu olayın hafızasına, *“aklıma çivilenmeyip vidalandığı ya da aklımdan aklımdan geriye ne kaldıysa ona”* (16) ifadesi odak figürde bıraktığı etkiyi yansıtmaktadır.

Romanın girişindeki bu ifade, deliliğe dair ilk izleri de yansıtmaktadır. On iki yaşına geldiğinde, Cuma’nın ölümüne sebep olması, ikinci travmadır. Babasına kızdığı için havalandırmayı çalıştırmamış ve bir Afgan’ın boğularak ölmesine sebep olmuştur. Babası ise onu cezalandırmak için onu kasanın arkasına cesetle birlikte kapatıp işine devam etmiştir. Romanın bütününe bakıldığında bu olayın odak figürü en çok etkileyen olaylardan biri olduğu görülmektedir. Bu günden sonra Cuma Gaza’nın akıl hocası haline gelmiş ve Gaza onunla konuşmaya devam etmiştir. Bir ölüyle konuşmak deliliğe işaret ettiği gibi, ömrünün sonuna kadar Cuma’yı içinde taşıması bu olayın üzerindeki etkisini ve duyduğu suçluluğu göstermektedir. Toplumda kendi kendine

¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Habil_ve_Kabil

konuşmak deliliğin göstergesi olarak kabul edilmektedir, yaşadığı bu olay delirmesine giden yolda bir başka adımdır. On yaşında tecavüze uğraması ve on dört yaşında “dünyanın en güzel kızına” tecavüz etmesi romandaki üçüncü travmadır. On yaşında tecavüze uğradığından bu olayı hayatında aileye en yakın olarak tanımlayabileceği Harmin ve Dordor’a anlatabilmiştir. Onlar da bildikleri tek yolla tecavüz eden adamı öldürerek Gaza’ya yardım etmek istemişlerdir. Daha sonra Cuma’yla yaptığı konuşmadan ise bu olaydan etkilendiği, kendini “*çiğnenmiş, çiğneniyor*” (82) gibi hissettiği görülmektedir. İkinci tecavüz ise odak figürün ilk ve son kez aşık olmasının hikyesidir. Gaza kaçaklardan bir tanesine âşık olmuş, onu mutlu etmek istemiştir; fakat kızın tepkisinden kaçakların gözünde ne olduğu görmüştür: bir canavar. Bu olay sonucunda ise gerçekten bir canavara dönüşmeye karar vermiştir. “*Böylece 14 yaşında, şövalyelik ünvanım parça parça elimden alınmış oldu.*” (70) ifadesi saflığından geriye kalanı da yitirdiğini göstermektedir. Bir diğer travma ise babasının kamyonu uçurumdan aşağıya sürmesidir. Kazadan kurtulan tek kişi Gaza olmuştur ancak kurtarılanı kadar on üç gün boyunca cesetlerin altında kalmıştır. Akıl sağlığı tamamen yerinde olan bir insan için bile bu olayın son derece sarsıcı olacağı bir gerçektir. Gaza için ise bu olay bardağı taşıran son damla olmuştur. Olaydan sonra birkaç yıl daha hayatına devam etmiş olsa da birkaç yıl sonra dayanamamış ve delirmiştir. Kapatıldığı akıl hastanesinde uyuşturucu bağımlısı olmuştur. Romandaki bir diğer leitemotive olan “morfin sülfat”ın önemi, uyuşturucuların acıyı hissetmemek amacıyla kullanılmasıdır. Gaza da tüm bu yaşadıklarının ağırlığına dayanmak için, hissetmemek için uyuşturucu kullanmaya başlamıştır. Uyuşturucu da yapıtta delilik gibi, bir kaçış noktası olarak ortaya çıkmıştır. Yaşadığı her şey, travmalar ve gördüğü şiddet odak figürün deliliğe bir adım daha yaklaşmasına sebep olmuştur, sonunda ise onu delirtmiştir. Kişiliğini şekillendiren tüm olaylar sonucunda kişilik bozukluğu biçiminde nitelendirilecek özellikler sergilemesi, olağan bir durumdur, maruz kaldığı bu olaylar ise bir insanın delirmesi için gerekenden çok daha fazlasıdır.

III. ROMANDA ÖLÜM İZLEĞİNİN İNCELENMESİ

III.I. ÖLÜME BAKIŞ AÇISI

Ölüm, doğum kadar doğaldır ve canlı olmanın gerekliliğidir. Her insanın ölüme tepkisi farklıdır. bir tanıdığı öldüğünde insanın sarsılmasının iki ana sebebi vardır. İlki o insanı bir daha göremeyeceğini fark etmesi, ikincisi ise kendisinin de bir ölümlü olduğunun bilincine varmasıdır. Hakan Günday'ın Gaza'sı için ise bu sebepler çok daha farklıdır. İki ölüm sayesinde hayata gelen Gaza, ölüm gerçekliğiyle erken yaşta karşılaşmış ve onu kabullenmiştir.

“Hayat fiziğine giriş:

Her doğum, en az iki ölüm eder. Biri yaşamak diğeri, yaşatmak isteğine bağlı, iki ölüm

Ancak hayata gelenin, hayatta kalması için, o ölümler sayesinde nefes aldığından habersiz olarak yaşaması gerekir. Aksi taktirde, söz konusu kişi bir savaştan ibaret olur ve her gün içinden ölü çıkar.” (19)

Odak figür için ölüm, doğaldır; öyle ki yaşamın en doğal parçasıdır. Başından geçen tüm olaylar, travmalar, gördüğü şiddet ve gördüğü ceset sayısı göze alındığında Gaza'nın doğmayı ölümcül bir hata olarak görmesi doğaldır. Ancak, doğal bir sonuç olan bu durum sağlıklı bir bireyi işaret etmemektedir. Yapıtın “*babam bir katil olmasaydı, ben doğmayacaktım.*”(15) sözleriyle başlaması ve annesinin Gaza'yı doğururken ölmüş olması da odak figürün zihin sağlığının bozulmasında etkili olmuştur; çünkü Gaza bu iki ölümden sorumlu hissetmekte ve ölü doğduğuna inanmaktadır.

Çocuklar büyürken tüm dış etkenler tarafından şekillenirler. Gaza'yı büyüten kişilerin Ahad, Dordor, Harmin ve kaçaklar olduğu düşünülürse, bu kişilerin değer yargılarının Gaza'yı etkilemesi doğaldır. Bu kişinin ölüme bakış açıları incelendiğinde; Ahad hayatta kalmak için öldürmeye, Dordor ve Harmin ise ölümün özgürlüğün ve huzurun kendisi olduğuna inanmaktadır. Kaçaklar ise insan hayatının değersiz olduğunu düşünmesine sebep olmuştur. Bunun sebebi babasından bir kaçığın ölümünün, malın eksilmesinden daha fazla bir değerinin olmadığını öğrenmiş olmasıdır. Romanda aile kavramına en yakın karakterler Dordor ve Harmin'dir. Hayatında örnek alacak kimsesi olmayan Gaza, bu iki figürden etkilenmiştir. Dordor ve Harmin'e Afganistan'daki Buda heykellerine benzetmesi de bu iki karakteri bilge bulmasının ve onlara karşı duyduğu saygının göstergesidir. Harmin'in “*Karaya çıkamadık, altında kaldık*” (31) ifadesi, bu iki karakterin de

hayatları boyunca zorluklarla karşı karşıya kaldıklarının bir göstergesidir. “*Toprağın altında olmak*” ifadesi ölümü sembolize etmektedir. Yaşarken toprağın altında kalmış olmaları hayata bakış açılarını göstermektedir, Gaza’nın “*Bu hastalığı bana da bulaştırdılar.*” (32) ifadesi kendisinin de Dordor ve Harmin’in bakış açısını paylaştığının bir göstergesidir. Bu karakterlerle ilgili dikkat çeken ikinci özellik ise vücutlarının tamamını aynı dövmeyle kaplamış olmalarıdır.

“Born to be wild

Raised to be civilised

Dead to be free” (30)

Bu bakış açısını da Gaza’ya miras bırakmışlardır. “*Dead to be free; özgür olmak için ölmek* ifadesi odak figürün ölüme bakış açısını, ölümün özgürlük anlamına geldiğini, yansıtmaktadır.

Ahad, Gaza’ya babalık yapmamış olsa da biyolojik olarak babasıdır ve “lanetini” oğluna da geçirmiştir. Babasının gözlerine sahip olan Gaza, gözlerinin “*ölü mavi*” (86) renginde olduğunu söylemiştir. Toplumdaki, gözler ruhun aynasıdır, söyleminden yola çıkılarak “ölü” ifadesinin odak figürün ölü doğduğu inancını desteklediği söylenebilir.

III.I.II. ROMANDAKİ ÖLÜMLER VE ETKİLERİ

“DAHA” romanının leitemotivelerinden birinin “ceset” olması, ölüm izleğinin yapıttaki önemini göstermektedir. Babası sayesinde çoğu zaman ölümü soğukkanlılıkla karşılasa da romandaki ölümlerin bir kısmı Gaza üzerinde etkilerini bırakmıştır.

Yapıttaki ilk ölüm olan babasının cinayeti, hayatın kötülüklerini ilk kez tam anlamıyla görmesini sağladığı için, odak figürün henüz dokuz yaşındayken hayattan umudunu kesmesine sebep olmuştur. Cuma’nın ölümü ise, Gaza’nın bilinçli olarak verdiği bir kararın sonucu olduğundan, suçluluk hissetmesine sebep olmuştur. Bir cinayet işlediği gerçeği henüz on iki yaşında olan odak figüre çok ağır geldiği için bu karakteri ilahileştirmiştir. Robinson’un Cuma’sı, Gaza’nın Cuma’sı olmuştur, arkadaşı ve akıl hocası haline gelmiştir. Odak figürün sayılı “arkadaşlarından” biri olan Felat’ın ölüp ölmediği kesin olarak belirtilmese de bu figür de ilahileştirilmiş ve “eşcinsellik ve özgürlük” kavramları haline gelmiştir. Foucault’nun “Deliliğin Tarihi” eserinden yola çıkılarak

delilik ve eşcinsellik kavramlarının birbirinden o kadar farklı olmadığı göze alınırsa Gaza'nın Felat ile bir empati bağı kurduğu görülür. Bu figürün soyutlaşmasının sebebinin, mutlu sona ulaştırma isteğinden kaynaklandığı söylenebilir. Ölümden çok katliam olarak da değerlendirilebilecek "kaza", odak figürün babasıyla birlikte bir kamyon dolusu kaçağın da ölmesiyle sonuçlanmıştır. Gaza'nın en ölü hissettiği anlar, bu cesetlerin altında gömülü kaldığı on üç gün olmuştur. " *Artık bir ölü gibiydim. Ellerim yine iki dizimin üzerinde, hareketsizce oturan bir cesettim*" (196). Cesetlerden oluşan bu tabuttan kurtulduktan sonra bile oradan çıkamamıştır. Birkaç yıl sonra delirmesini ve kendini kaybetmesini tetikleyen de bu olay olmuştur.

Akıl hastanesinden çıktıktan sonra annesinin cesedini bulması, Gaza'yı tüm hayatını sorgulamaya itmiştir ve bu süreç insanlıktan daha da nefret etmesiyle sonuçlanmıştır. Dordor ve Harmin'in ölümünün Gaza'yı sarstığına dair bir ayrıntı romanda bulunmamasına rağmen, bu iki karakter Gaza'nın yaşam ve ölüme olan bakış açısının oluşmasında etkili olmuştur. Ölmeden hemen önce Harmin'in Gaza'yla konuşması romanın temel sorunsalını yansıtır niteliktedir.

"Hayat ölüme dahil, Gaza. Bir işe başlamak, bitirmenin yarısı derler ya. Doğmak da öyle işte. Ölmenin yarısı. Bunu kabul et, yeter. İnan demiyorum. Çünkü inanacak bir şey yok bunda. Bildiğin, doğa! Gör, yeter... Zaten bir ölü olduğunu gör ve kabul et. Gerisi gelir." (123)

Hayat ve ölümün bir olması ve yaşayan herkesin yarı ölü olması, yapıtın dayanak noktası olmuştur. Dordor, Harmin ve Gaza gibilerin diğer insanlardan tek farkı bu gerçeğin farkında olmalarıdır. Ölüm olmadan, hayat olamaz, tıpkı delilik olmadan, aklın da olamayacağı gibi. Her kavram zıtlıktan ortaya çıkmıştır çünkü kavramlar tanımlanırken bağımsız olarak açıklanamazlar. Gaza, zıtlıkları içinde barındıran bir karakterdir. Hayat ve ölümün bir olduğunun farkında olduğu için, çevresindeki herkesten daha zeki olduğu için, bir insanın kaldırayabileceğinden çok daha fazla şiddet ve ölüm gördüğü için Gaza toplumda bir anomalidir, "delidir".

IV. ROMANDA SEVGİ İZLEĞİNİN İNCELENMESİ

Romanda sevgi kavramı, diğer kavramlar gibi zıttıyla birlikte verilmiştir. Yapıtta nefret kavramının, sevgiden çok daha baskın bir biçimde görülmesine rağmen; delirmesine, her şeyden nefret etmesine giden yolda en önemli etkenlerden birisi sevgi ve eksikliği olmuştur. Büyürken aradığı sevgiyi bulamayan Gaza, erken yaşta bir yetişkin gibi davranmak zorunda kalmıştır. Küçük bir çocukken öğrenmemesi gereken ne varsa öğrenmiş, birçok yetişkinin bile farkında olmadığı, hayatın en acımasız ve mide bulandırıcı gerçekleriyle karşı karşıya kalmıştır.

“Ne de olsa artık 10 yaşındaydım, çünkü artık 11 yaşındaydım” (25) ifadeleri, ironiktir. Bir insanın hayatı boyunca yaşamaması gereken tecrübeleri, Gaza hayatının ilk on beş yılında yaşamıştır. Henüz on iki yaşındayken insanlardan midesi bulanmaya başlamıştır. Yaşatlarının sivilceleri çıkarken, Gaza'nın sivilceleri içinde çıkmaya başlamıştır. On yaşında tecavüze uğramış, on iki yaşında ilk cinayetini işlemiş, on dört yaşında tecavüz etmiştir. On sekiz yaşında ise akıl hastanesine kapatılmıştır.

Çocukken sevgi görmemesinin Gaza'yı daha soğukkanlı yaptığı savunulabilir. Normal bir şekilde yetişmemesi, delirme anını geciktirmiştir. Anne ve babası tarafından sevgi ve şefkatle büyütülmüş bir insanın, Gaza'nın yaşadıklarıyla karşı karşıya kalsa delilik durumunun çok daha erken ortaya çıkarabileceği ve kişinin kendini kaybetmesine yol açabileceği düşünülebilir; ancak bu yaşam tarzı odak figür için doğal, normal olan haline gelmiştir. Bu sebepten dolayı on sekiz yıl bu yaşama katlanabilmiştir; ancak deli olarak görünmesinin ana sebebi olan insanlara karşı duyduğu şiddetli tiksinti ve nefretin çıkış noktası yine çocukken sevgi görmemesidir.

Dordor ve Harmin, Gaza'nın ailesi olarak tanımlanabilecek iki kişidir. Bu karakterler Gaza'nın çocukken sevgi ve ilgi ihtiyacının çok küçük bir parçasını da olsa karşılamıştır. Yıllarca hapiste yatmış, insan kaçakçılığı yapan ve soğukkanlılıkla cinayet işleyebilen bu karakterlerin ideal ebeveyn olamayacakları görüldüğü gibi küçük bir çocuğun ihtiyaçlarını ne kadar karşılayabilecekleri de soru işaretidir. Tüm bunlara rağmen Gaza'nın Dordor ve Harmin'i Buda heykellerine benzetmesi, odak figürün bu iki karaktere karşı duyduğu saygıyı göstermektedir. Bilgelik ve huzurun sembolü olan Buda ile Dordor ve Harmin'in ilişkilendirilmesi, odak figürün

çocukluğunda bu iki karakterin yaşadığı hayattan, kısa süreli olsa da, kaçış noktası olarak gördüğünü gösterir. Çocukluk hayatının “nirvana”sının bu karakterlerle getirdiği zaman olduğu söylenebilir.

Ahad asla baba olmaması gereken insanlardan biri olarak tasvir edilmiştir. Gaza'nın insanlığından geriye bir şey kalmayana kadar onu tüketmiş ve bitirmiştir. Gaza'nın annesini öldürmüş, intihar etmiş ve bunu yaparken Gaza'yı da öldürmeye çalışmıştır. Babası yüzünden odak figür aile kavramına yabancıdır. *“Bir insandan bu kadar nefret etmek ve onun tarafından önemsenmeyi bu kadar istemek, aynı anda nasıl mümkün olabiliyordu?”* (90) Gaza'nın kendine sorduğu bu sorudan kendi içinde bir savaş halinde olduğu görülür. Onu sevmediği için babasından nefret etmektedir ancak bu bölümde hala aile için bir umudunun olduğu görülmektedir. Babası tarafından önemsenmeyi istemesinin sebebi de budur; ancak bu umut babasının annesine yaptıklarını öğrendiğinde ve babası ikisini birden öldürmeyi denediğinde yok olmuştur. Babasının öldüğünü öğrendiğinde mutluluktan ağlaması bunun bir göstergesidir. Ahad, Gaza'nın nefret ettiği ilk insandır ve tüm insanlardan tiksinecek nefret etmesinde önemli bir rol oynamıştır. Erken yaşta cinayeti, hayatta kalmayı, şiddeti ve kaçakları hayat şartlarını öğreterek Gaza'nın hayatın ve insanın en kötü yanlarını görmesine sebep olmuştur.

Cuma'nın yapıtta önemi Gaza'ya çocuk gibi davranan sayılı insanlardan biri olmasıdır. Gaza'yla tanıştığında kağıttan bir kurbağa yapıp vermiştir. Bu, normal şartlarda yetişmiş bir çocuk için önemsiz sayılabilecek olay, bir yabancından gördüğü ilgi Gaza'yı hayatının sonuna kadar etkilemiştir. Annesi olmayan ve babasından ilgi görmeyen odak figürün hayatında bir yabancından gördüğü ilgi önemli bir yer kaplamaktadır. Daha sonra Cuma'nın ölümüne sebep olması ve bundan suçluluk duyması odak figür için bu olayın önemini hayati boyuta taşımıştır. Cuma Gaza ile iletişim bulmaya çalışmış, ona bir resim çizip evini anlatmak istemiştir. Bu iletişim fazla arkadaşı olmayan ve onunla konuşmayan bir babaya sahip olan odak figür için yine önem taşımıştır. *“Emir vermek için verilmiş olan bir emir. Babamın ancak beni görünce aklına gelen emirlerden biri. “Nasılsın oğlum, ne yapıyorsun?” demeyi bilmediği için, kendince kurduğu bir iletişim biçimi...”* (64) babası

ile kurduğu iletişim emirlerden ibaret olduğu için Cuma öldükten sonra bile Gaza onunla konuşmaya devam etmiştir. Dordor ve Harmin gibi bu karakter de bilge olarak öne çıkmıştır. Kendi kendine konuşan Gaza, Cuma'yı akıl hocası olarak hayal etmiştir. Bilge ve koruyucu karakterlerin ortak özelliği, çocukluğunda odak figürle ilgilenmiş ve onun yüzünden ölmüş olmalarıdır. Bunun amacı Gaza'nın sevgi ve suçluluğu bu kavramlarla bağdaştırarak karakterlere olumlu bir bakış açısı kazandırma çabasıdır.

Yapıtta adı verilmemiş olan “dünyanın en güzel kızı”, Gaza'nın sonuçsuz kalan sevme çabasıdır. Bu kızı gördükten sonra heyecanlanan Gaza, onu mutlu etme çabasına girmiştir; ancak bu saf duygu onu bir canavar olarak gören kaçaklar tarafından yok edilmiştir. Bu olay sonunda insanların gözünde bir canavar olduğunu fark eden odak figür ilerideki hayatında bir daha böyle bir girişimde bulunmamıştır.

Çocukluğunda gerçek anlamda sevgi görmemiş olan Gaza hayatının kalanında da bu duyguya yabancı kalmıştır. Sevginin yerini, nefretle dolduran odak figürün insanlarla bir araya getiren ve onlardan uzak durmasını sağlayan bu duygu olmuştur.

“Artık var olmayan iki Buda heykeli,

O heykellerden çok önce ölmüş olan, Dordor ve Harmin adındaki gölgeleri,

Morfin sülfat diye bilinen bir opioid,

Bir daha ne zaman duyacağımı bilemediğim Cuma'nın sesi,

Beşinci bir mevsim gibi girdiği hayatımda sonsuza dek çıkıp gitmiş olan Felat'tan kalan bir boşluk...

Ve ben!

Olağanüstü bir aile! Evcil havanımız bile vardı. Kağıttan bir kurbağaydı, ama vardı!” (246)

Aile anlayışını gösteren bu sözler hayatta olan veya sevgi gösterebilecek kimseyi barındırmamaktadır. Odak figürün yalnızlığı onu delirmeye iten etkenlerden biridir. Yapıtta Gaza'nın dikkat çekici seviyede zeki olduğuna dair ifadeler bulunmaktadır. Yalnız bir insanın,

konuşacak kimsesi olmadığından, düşünecek çok fazla zamanı vardır. Odak figürün yaşadıkları ve zekası göz önüne alındığında delirmesinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. “Ignorance is bliss.”; cehalet mutluluktur ifadesi bunu doğrular niteliktedir. İnsanlardan tiksinecek derecede nefret etmesinin kaynağı da çocukluğuna ve ihtiyacı olan sevgiyi görmemesine bağlanabilir. Bu sebeplerden sevgisizlik izleği odak figürün delirmesine yol açan etkenlerden biri olmuştur.

V. SONUÇ

Deliliğe giden yoldaki basamaklar bilindiğinde, sonuç artık delilik olmamaktadır, çünkü mantıksal bir neden sonuç ilişkisi sonucunda ortaya çıkmıştır. Delilik ve deliliğe giden süreç, tez boyunca Hakan Günday'ın “DAHA” romanı üzerinden incelenmiştir. Deliliğe giden yolda tetikleyiciler yapıttaki şiddet, ölüm ve sevgi izlekleri altında açıklanmıştır. Deliliğin sebepleri temel alınarak yapılan bu çalışmada, “delilik” kavramı sorgulanmıştır. Deliliğin de kendi içerisinde bir sebep sonuç ağı vardır. Bu noktadan bakıldığında “mantık” kavramı sorgulanmıştır. Deliliği doğuran sebepler gözler önüne serildiğinde, bu kavram algılanabilir bir hale gelmektedir, yani “mantıklı” olmaktadır. Yapıtta, bu okuru bu çelişkiye sürükleyerek, delilik kavramına bakış açısını sorgulamaya itmektedir. Odak figürü delirmesinde rol oynayan etkenler başlıca maruz kaldığı şiddet, gördüğü ölümler ve eksikliğini duyduğu sevgi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda yapıt ayrıntılı incelenmiş ve şiddet, ölüm, sevgi izlekleri çerçevesinde, yapıtın delilik kavramına bakış açısı irdelenmiştir. Her insanın içinde var olan şiddet dürtüsünün tetiklenme sebeplerinin incelendiği ilk bölümde, dış çevreden sürekli şiddete maruz kalmanın insanda bırakacağı hasarlar irdelenmiş ve bunun odak figür üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu hasar, odak figürün akıl sağlığını etkilemiştir. Ölüm izleğiyle, yapıttaki ölümlerin odak figür üzerindeki etkileri yansıtılmıştır. Odak figürün sayısız ölüm görmesi, onun sadece ölüme karşı değil, hayata karşı olan bakış açısını da değiştirmiştir. Bu farklı perspektif, odak figürün, genel geçer yargılardan farklı yargılara sahip olmasına neden olmuştur. Bu da onu toplumda deli yapmaktadır. Son bölümde sevgisizliğin “delilik” olarak değerlendirilen davranışlara nasıl yansıtıldığı değerlendirilmiştir. Odak figürün, sevgi kavramına yabancı olarak yetişmiş olması, gelecekte insanlardan nefret etmesinin dayanağını oluşturmaktadır. Gaza, sevgiyi bilmediğinden, hayatının kalanını yalnız geçirmiştir ve bu da odak figürü deliliğe sürükleyen etkenlerden biridir.

Yapıtta deliliğin kaçış noktası olarak ortaya konulması, bu kavramı hayatta kalmanın gereklerinden biri haline getirmiştir. Yapıtın ilk sayfalarında alıntılanmış olan Arthur Rimbaud'un “Dayanılmaz

olan tek şey, hiçbir şeyin dayanılmaz olmamasıdır.” sözü delilik kavramının yapıtta bir dayanak noktası olarak ele alındığını destekler niteliktedir.

KAYNAKÇA

Yetik, Zübeyir, Kabil, Beyan Yayınları, İstanbul, 1985

Günday, Hakan, Daha, Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş., İstanbul, 2013